

УДК 316.77:791.4

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6\(36\)-1322-1334](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-6(36)-1322-1334)

Настаченко Кристина Олексіївна викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків, <https://orcid.org/0000-0003-1376-4571>

Настаченко Олексій Олексійович старший викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків, <https://orcid.org/0009-0001-3439-180X>

Гіхонк Алла Юріївна викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків, <https://orcid.org/0009-0000-7959-3299>

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЧЕРЕЗ АРТ-ПРОЄКТИ: МІСЦЕ РЕЖИСЕРА У МІЖНАРОДНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. У статті досліджено роль режисера у створенні мистецького простору як інструменту культурної дипломатії. Проаналізовано теоретичні засади культурної дипломатії та концепцію «м'якої сили», обґрунтовано місце мистецтва як ефективного засобу міжкультурної комунікації. Розглянуто ключові режисерські стратегії (гібридизація, контекстуалізація, деконструкція), що застосовуються в арт-проектах для трансляції національної ідентичності в глобальному контексті. На прикладі українських театральних, кінематографічних та візуальних проєктів, представлених на міжнародних платформах продемонстровано здатність режисерів формувати символічний образ країни, актуалізувати важливі соціокультурні теми та налагоджувати емоційний зв'язок з міжнародною аудиторією. Особливу увагу приділено ролі мистецького простору як комунікативної структури, що виходить за межі естетичної презентації та стає ареною міжкультурного діалогу. Підкреслено значення режисерської діяльності як поєднання художньої інтенції з дипломатичною чутливістю, здатності формувати наративи, що сприяють порозумінню та емпатії.

Результати цього дослідження мають важливе теоретичне та практичне значення для розуміння механізмів функціонування культурної дипломатії в сучасному світі. Теоретична цінність полягає у поглибленні розуміння ролі режисера як ключового актора міжкультурної комунікації та його впливу на формування міжнародного іміджу держави через мистецькі проєкти. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання отриманих висновків для оптимізації стратегій культурної дипломатії

України. Розуміння того, як саме режисерські рішення впливають на сприйняття національної культури за кордоном, може бути використано при плануванні та підтримці міжнародних мистецьких проєктів. Перспективи подальших досліджень вбачаються у поглибленому вивченні режисерських стратегій, впливу цифрових технологій, особливостей рецепції, етичних аспектів та порівняльного досвіду культурної дипломатії через мистецтво.

Ключові слова: культурна дипломатія, режисер, мистецький простір, арт-проєкт, міжкультурна комунікація, м'яка сила, національна ідентичність, глобальний контекст.

Nastachenko Krystyna Oleksiyivna lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0003-1376-4571>

Nastachenko Oleksii Oleksiyovych senior lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine, Kharkiv, <https://orcid.org/0009-0001-3439-180X>

Gikhonk Alla Yuriivna lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, <https://orcid.org/0009-0000-7959-3299>

CULTURAL DIPLOMACY THROUGH ART PROJECTS: THE PLACE OF THE DIRECTOR IN INTERNATIONAL COMMUNICATION

Abstract. This article explores the role of the director in creating artistic space as an instrument of cultural diplomacy. It analyzes the theoretical foundations of cultural diplomacy and the concept of «soft power,» substantiating the place of art as an effective means of intercultural communication. The study examines key directorial strategies (hybridization, contextualization, deconstruction) applied in art projects to convey national identity within a global context. Using examples of Ukrainian theatrical, cinematographic, and visual projects presented at international platforms, the article demonstrates the ability of directors to shape the symbolic image of the country, highlight important socio-cultural themes, and establish emotional connections with an international audience.

Particular attention is paid to the role of artistic space as a communicative structure that extends beyond aesthetic presentation and becomes an arena for intercultural dialogue. The significance of directorial activity as a combination of artistic intention and diplomatic sensitivity, and the ability to shape narratives that promote understanding and empathy, is emphasized.

The results of this study hold significant theoretical and practical value for understanding the mechanisms of cultural diplomacy in the modern world. The theoretical value lies in deepening the understanding of the director's role as a key actor in intercultural communication and their influence on shaping the international image of the state through art projects. The practical significance of the study lies in the potential use of the findings to optimize Ukraine's cultural diplomacy strategies. Understanding how directorial decisions impact the perception of national culture abroad can be utilized in the planning and support of international art projects. The prospects for further research lie in an in-depth study of directorial strategies, the impact of digital technologies, reception specifics, ethical aspects, and the comparative experience of cultural diplomacy through art.

Keywords: cultural diplomacy, director, artistic space, art project, intercultural communication, soft power, national identity, global context.

Постановка проблеми. У сучасній системі міжнародних відносин культурна дипломатія набула значення одного з ключових інструментів реалізації зовнішньополітичної стратегії держав, що прагнуть до посилення своєї суб'єктності на глобальній арені.

Під впливом глобалізаційних процесів та трансформації світового порядку в бік поліцентричної моделі зростає актуальність культурних практик як механізму формування позитивного іміджу держави, просування її ціннісних орієнтирів та зміцнення міждержавної довіри. У цьому контексті мистецтво розглядається не лише як сфера духовного життя, а й як активний інструмент м'якої сили (soft power), здатний опосередковано впливати на геополітичні процеси.

Поняття «культурна дипломатія» було теоретично окреслено ще у 1967 році в межах діяльності ЮНЕСКО як сукупність принципів, адміністративних і фінансових механізмів, що визначають дії держави у сфері культури [1].

Згідно з підходами, закладеними у звіті «Політика у сфері культури — попередні міркування», культурна політика інтерпретується як свідома стратегія досягнення певних цілей через мобілізацію духовного і матеріального потенціалу суспільства.

У XXI столітті вона була переосмислена як ключовий елемент зовнішньополітичного курсу, інтегрований у публічну дипломатію та концепцію м'якої сили.

Відповідно до цієї теорії, привабливість культурного ресурсу є базовим чинником міжнародного впливу нарівні з економічною могутністю та військово-політичним потенціалом [2].

Попри наявність окреслених стратегій і теоретичних моделей, місце режисерського мистецтва у системі міжнародної комунікації й досі залишається недостатньо розробленим у гуманітарному знанні.

Потребує осмислення роль режисера як медіатора між культурами, а також аналізу його внеску в іміджеву політику держави через глобальні арт-проекти, фестивалі, копродукційні ініціативи.

Саме в цьому аспекті актуалізується проблема інституційного визнання мистецтва як ресурсу зовнішньої політики і необхідність вивчення режисерських стратегій як чинників культурного впливу у міждержавній взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях культурної дипломатії простежується розмаїття підходів до розуміння мистецтва як інструмента міжнародної комунікації.

У роботі U. Khasanah, S. Naim та W. Dyah було проаналізовано застосування японської кулінарної традиції як засобу формування позитивного культурного іміджу в Індонезії, що засвідчило ефективність локалізованих культурних практик у реалізації м'якої сили [3].

У статті D. Osón представлено аналіз мистецьких фестивалів у країнах ASEAN як платформи культурного діалогу та інструмента кооперації, де культура виступає посередником у дипломатичній взаємодії [4].

Український досвід репрезентовано у дослідженні І. Забіяки, яка простежила еволюцію української культурної дипломатії через мистецькі кейси, наголошуючи на переході від інституційного до ідентифікаційного рівня культурного представництва [5].

Стаття А. Єфімової та В. Одрехівського засвідчила потенціал публічного мистецтва в умовах воєнного стану як механізму візуального свідчення та міжнародного впливу [6].

Дослідження І. Парубочого та О. Ховпун акцентувало на сценічному вбранні як культурному коді, що забезпечує невербальну комунікацію в контексті дипломатичних мистецьких ініціатив, вказуючи на режисера як координатора знакових систем у просторі міжкультурного діалогу [7].

У науковому дискурсі сьогодення спостерігається певна лакуна в осмисленні ролі режисера як активного суб'єкта культурної дипломатії.

В українському науковому просторі, попри наявність праць, присвячених загальним аспектам культурної політики, відчувається брак глибокого аналізу специфіки режисерських підходів у контексті міжкультурної комунікації.

Дотепер не отримали належного розвитку системні дослідження, які б розглядали мистецтво в усій його багатогранності – сценічній, образній та концептуальній – як цілеспрямований інструмент дипломатичного впливу.

Мета статті – теоретичне обґрунтування ролі режисера як активного суб'єкта культурної дипломатії в умовах глобалізованої міжнародної комунікації, а також аналіз мистецьких арт-проектів як засобів реалізації м'якої сили держави через сценічне висловлювання, символічні практики та міжкультурний діалог.

Викладення основного матеріалу. У світовій політичній науці прослежується чітко окреслений зв'язок між культурною дипломатією та механізмами м'якої сили, що проявляється через систематичний обмін культурними кодами, мистецькими артефактами, символічними образами. Ідеться не лише про культурне представництво, а про формування цілісного наративу держави через мистецькі практики. У цьому процесі визначальна роль належить креативним індустріям, зокрема театру, кіно, перформативному мистецтву – як середовищам посиленої міжнародної комунікації.

Саме тут постає новий тип комунікатора – режисер як суб'єкт культурної дипломатії, здатний актуалізувати національні ідентичності, модерувати міжкультурний діалог і забезпечувати транскультурну інтеграцію через мистецькі формати.

У науковому дискурсі останніх десятиліть культурна дипломатія утвердилася як самостійна та вагома складова зовнішньої політики держав, що ґрунтується на глибокій ідеї символічного впливу через плекання культурних цінностей, підтримку мистецьких практик та реалізацію гуманітарних ініціатив [8].

Її міцні теоретичні підвалини формувалися на динамічному перетині політичної науки, культурології та теорії міжнародних відносин, поступово емансипуючись від засад традиційної державної пропаганди.

На відміну від останньої, культурна дипломатія не вдається до нав'язування жорстких ідеологічних наративів, а прагне до органічного налагодження взаєморозуміння між націями шляхом емпатійного представлення унікальної національної ідентичності, розмаїття естетичних форм та багатства соціокультурного досвіду.

Ключову методологічну основу сучасного розуміння культурної дипломатії, на нашу думку, становить впливова концепція «м'якої сили», майстерно артикульована Джозефом Наєм.

У його трактуванні м'яка сила постає як здатність держави ефективно досягати власних зовнішньополітичних цілей не шляхом прямого примусу чи економічного домінування, а через привабливість її самобутньої культури, фундаментальних цінностей та прогресивної політичної моделі [6].

До визначальних складових м'якої сили науковець відносить три взаємопов'язані елементи: внутрішню культурну привабливість, політичні ідеали, що знаходять широкий резонанс у міжнародному середовищі, та

ефективність внутрішньої й зовнішньої політики, яка сприймається світовою спільнотою як легітимна та справедлива. У цьому контексті культурна дипломатія розглядається вже не як другорядний допоміжний інструмент, а як один із центральних і надзвичайно дієвих важелів впливу на глобальні уявлення про державу та її роль у світовому порядку.

Особливе, майже унікальне місце в багатому арсеналі культурної дипломатії по праву належить мистецтву в усьому його розмаїтті. На відміну від прямолінійних вербальних ідеологічних повідомлень, мистецький вислів володіє дивовижною здатністю до глибокої багаторівневої комунікації, що дозволяє йому проникати в найрізноманітніші культурні контексти, не втрачаючи при цьому своєї сутності та первісного сенсу.

Саме завдяки магії мистецтва формуються міцні емоційні мости між різними культурами, активно розгортається складний процес символічного перекладу та стає можливим репрезентація багатогранних ідентичнісних моделей.

Від масштабних музичних турне та глибоких театральних постановок до інноваційних мультимедійних мистецьких проєктів — мистецтво виконує надзвичайно важливу функцію своєрідного «м'якого мовлення» держави до світової спільноти, в якому позитивний образ країни конструюється не через гучні декларації, а через переконливу естетичну присутність. Можна сказати, що культурна дипломатія у XXI столітті вимагає від політичних акторів не лише глибокого стратегічного осмислення, але й тонкого розуміння складних художніх стратегій, здатних творити якісно нові форми міжкультурної комунікації. У цьому динамічному процесі постать талановитого режисера як креативного інтерпретатора національного змісту набуває особливої ваги та беззаперечної значущості, що, безумовно, потребує окремого, ретельного теоретичного аналізу в подальших наукових розвідках.

Нині, за спостереженнями авторів дослідження, дедалі більшої ваги набуває усвідомлення ключової ролі окремих творців як важливих носіїв символічного капіталу та своєрідних посередників між унікальною національною культурою та багатогранною глобальною аудиторією. Особливої аналітичної значущості в цьому контексті набуває постать режисера — не лише як талановитого митця, а як активного актора міжкультурної комунікації, здатного майстерно транслювати складні ідентичнісні, гострі політичні та глибокі етичні наративи засобами потужного візуального мистецтва. Режисер у цьому розумінні, на наш погляд, вже перестає бути просто творцем художнього продукту, а стає архітектором наративної рамки, крізь призму якої репрезентуються культурна спадщина, історичний досвід та фундаментальні цінності країни у широкому глобальному медіапросторі [9].

Виступаючи в ролі творця наративів, режисер виконує надзвичайно важливу функцію інтерпретатора актуальних соціокультурних тем, здійснюючи їхню глибоку символічну обробку у формах, здатних до плідного міжкультурного прочитання [10]. Його відповідальне завдання полягає не лише в елегантному естетичному вирішенні сюжетних колізій, а й у формуванні самобутнього національного погляду на важливі явища глобального значення. Саме цим непростим шляхом послідовно йде видатний Сергій Лозниця у своїх знакових фільмах «Донбас» та «Бабин Яр. Контекст», де унікальна режисерська оптика стає своєрідною зоною моральної діагностики суспільства, а обрана художня форма – потужним засобом критичного переосмислення глибоких історичних травм. У цих резонансних роботах спостерігається надзвичайно високий рівень культурної рефлексії, що справедливо перетворює кінематограф Лозниці на дієвий інструмент міжнародної комунікації, здатний звертатися до світової спільноти мовою переконливих символів, а не голосних декларацій.

Водночас режисер часто виконує відповідальну функцію медіатора міжкультурного діалогу, особливо в складних умовах копродукційного виробництва, коли творча команда об'єднує представників різних країн та культурних традицій. Такий формат співпраці вимагає від режисера не лише високого рівня професійної компетенції, а й глибокого розуміння розмаїття культурних кодів, складних етичних контекстів та фундаментальних принципів комунікативної етики. Яскравим прикладом такої діяльності є творчий шлях Олега Сенцова, зокрема його резонансний фільм «Носоріг», що був створений у рамках плідного міжнародного продюсерського партнерства. Ця кінострічка презентує жорсткий, але надзвичайно необхідний образ складної пострадянської трансформації, відкриваючи міжнародному глядачеві важливий досвід, який часто маргіналізується в домінуючому глобальному наративі. У цьому сенсі режисерська практика стає важливим полем для транснаціонального обміну смислами, де культура функціонує як універсальний простір впізнавання та глибокого критичного співпереживання.

Ми вважаємо, що режисер у складній структурі сучасної культурної дипломатії – це вже не лише талановитий митець, а й проникливий аналітик, чутливий посередник та далекоглядний стратег, що активно формує уявлення про країну у свідомості глобального глядача. Його багатогранна діяльність органічно інтегрує естетичний, етичний та комунікативний виміри, а сам митець набуває важливих функцій культурного представника нового типу – неформального, гнучкого, але водночас концептуально точного та надзвичайно впливового. Для ілюстрації своєї думки пропонуємо наступну схему, зображену на рисунку 1.

Рис. 1. Роль режисера у створенні мистецького простору
Джерело: складено автором

Мистецькі проекти, що охоплюють розмаїття сценічного, екранного та візуального мистецтва, справедливо розглядаються як дієві інструменти сучасної культурної дипломатії, адже вони мають унікальну здатність органічно поєднувати потужне естетичне послання з глибоким політичним та ідентифікаційним змістом. Завдяки різноманітним мистецьким практикам відбувається не лише яскрава презентація національної культури у світовому контексті, але й її важлива інтеграція у глобальний гуманітарний дискурс, що неминуче актуалізує ключову роль митця – і особливо режисера – як важливого комунікатора у складній сфері міжнародного культурного обміну.

Кінематограф, гідно представлений на авторитетних міжнародних кінофорумах, становить інший, не менш важливий вектор культурної дипломатії. Такі знакові події, як Одеський міжнародний кінофестиваль або вагома участь українських кінострічок у програмі престижного Berlinale, відкривають для широкої іноземної публіки складні соціальні, болючі історичні та глибокі екзистенційні теми, що формують багатогранний імідж держави через унікальну мову авторського кіно.

У цьому контексті особливої ваги набуває режисерська здатність майстерно трансформувати складний національний досвід у доступну та естетично переконливу кіномову, що ефективно працює на глибинному рівні міжкультурного розуміння.

Візуальні інсталяції, особливо ті, що органічно інтегруються у публічний міський простір, створюють альтернативні, часто несподівані майданчики для дипломатичної взаємодії – вільні від стримуючої офіційної риторики, але не менш переконливі у своєму щирому культурному висловлюванні. Такі знакові проєкти, як тимчасові оригінальні скульптурні чи мультимедійні композиції у Львові, особливо в трагічному контексті повномасштабної війни, стають надзвичайно актуальними актами мужнього культурного опору, глибокої національної пам'яті та важливого публічного свідчення. У цих сміливих ініціативах мистецтво набуває важливих форм свідомої репрезентації країни – вже не як абстрактного геополітичного гравіця, а як чутливого суб'єкта зі складною, але героїчною історією, багатогранною ідентичністю та унікальною здатністю до яскравого візуального мислення [10].

У сучасній парадигмі культурної дипломатії мистецький простір перестає сприйматися як нейтральна арена для простої демонстрації художнього продукту, натомість постає як цілісна, глибоко комунікативна структура, що виконує надзвичайно важливі функції символічного посередництва між державою та її міжнародною аудиторією. Простір, у якому розгортається мистецька дія – чи то театральна сцена, чи то екранна платформа, динамічний міський ландшафт або ж святкова фестивальна арена – набуває особливого значення естетично сконструйованого поля плідної культурної взаємодії. Саме в межах цього унікального поля, на наш погляд, формується специфічна форма дипломатичної мови, що функціонує поза межами прямого політичного дискурсу, однак володіє потужною здатністю впливати на уявлення світової спільноти про державу, її фундаментальні цінності та багатий історичний досвід.

Мистецький простір набуває особливої дієвості в той момент, коли художній жест перестає бути камерним і набуває виразного публічного характеру, починаючи безпосередньо взаємодіяти з глядачем як із важливим політичним адресатом. У цьому контексті першочергове значення має не лише зміст того, що демонструється, а й те, де і яким чином ця демонстрація відбувається. Наприклад, активна участь українських театральних колективів або талановитих кінематографістів у престижних міжнародних форумах створює особливий простір символічного представництва країни, в якому гостро актуалізуються важливі теми національної ідентичності, пережитих травм, мужнього опору та щирої міжнародної солідарності. Простір дії в цьому випадку виконує функцію своєрідної дипломатичної сцени – неофіційної, проте надзвичайно змістовно насиченої, де мистецтво виступає як універсальна форма мови без потреби в перекладі, зрозуміла крізь призму сильних емоцій, виразної форми та глибокого контексту.

Особливої ваги набуває свідоме створення мистецьких просторів у безпосередньому публічному середовищі, де традиційна межа між пасивним глядачем і художнім твором практично зникає. Такі сміливі ініціативи, як тимчасові оригінальні інсталяції, несподівані перформативні втручання в міське життя або масштабні мультимедійні проєкції на знакові міські локації, здійснюють важливу дипломатичну функцію без будь-якого офіційного посередництва. Вони ефективно формують образ держави як культурно активного, концептуально чутливого та здатного до глибокої саморефлексії суб'єкта міжнародних відносин. У трагічному контексті повномасштабної війни в Україні саме публічний мистецький простір дедалі частіше використовується для формулювання непрямого, але надзвичайно потужного політичного меседжу, що знаходить щирий резонанс у міжнародній спільноті через механізми глибокої емпатії, а не прямолінійної пропаганди.

Режисер в контексті створення мистецької дипломатії, на нашу думку, виступає вже не просто як постановник сценічної дії чи екранного видовища, а як вдумливий архітектор ідейного поля, у якому мистецтво набуває особливої дипломатичної сили.

Він майстерно моделює не лише зовнішню форму вистави, кінофільму чи перформансу, а й саму внутрішню логіку взаємодії мистецтва з його аудиторією, свідомо закладаючи у простір діалогу певний вектор смислів, які державна політика не завжди може або вважає за потрібне артикулювати відкрито (див. рисунок 1).

У цьому складному процесі режисер виконує надзвичайно важливі функції культурного медіатора, що втілює у сценічному чи візуальному просторі самотутній національний наратив, майстерно адаптований до багатогранного міжкультурного контексту. Саме від його естетичних рішень безпосередньо залежить, чи стане створений мистецький простір ефективним інструментом автентичної репрезентації, чи залишиться лише декоративним супроводом.

Він ретельно конструює особливе середовище, в якому глядач перестає бути пасивним споживачем змісту, а вступає в активний інтелектуальний та глибокий емоційний контакт із ним – контакт, що має потенціал породити щиру довіру, глибоку емпатію та важливе переосмислення усталених уявлень. Саме ці цінні якості й становлять сутнісне ядро ефективної культурної дипломатії.

У цьому контексті, на режисера покладається відповідальне завдання зі знаходження тонкого балансу між необхідною художньою автономією та беззаперечною політичною релевантністю. Він працює в складному полі напруги між самодостатнім естетичним жестом та актуальним суспільним запитом, між свободою творчого висловлювання та важливим

дипломатичним завданням. Цей баланс ніколи не є чимось застиглим – він щоразу вибудовується заново, залежно від обраної теми, особливостей аудиторії та конкретного контексту. Наприклад, у проєктах, що глибоко присвячені трагічному воєнному досвіду, збереженню історичної пам'яті або осмисленню сучасної української ідентичності, режисер має виявляти особливу чутливість до змістовної насиченості створюваного простору, до його моральної глибини та значного політичного потенціалу.

Висновки. У підсумку проведеного дослідження стає очевидним, що культурна дипломатія постає як багатогранне та складне явище, в якому мистецтво відіграє не лише важливу естетичну, а й ключову комунікативну, репрезентативну та стратегічну роль.

У сучасному світі, що перебуває в умовах зростаючої глобальної турбулентності, саме різноманітні культурні практики, і зокрема інноваційні арт-проєкти, стають дієвими та ефективними інструментами формування позитивного міжнародного іміджу держави, активної підтримки плідного міжкультурного діалогу та послідовного просування національних інтересів поза межами традиційних силових або економічних важелів впливу.

Театральні постановки, престижні кінофоруми, оригінальні візуальні інсталяції у публічному міському просторі – усі ці різноманітні формати ефективно актуалізують значний потенціал м'якої сили, майстерно працюючи на рівні глибокого емоційного впливу, переконливого символічного представництва та важливої гуманітарної присутності.

Режисер у цьому складному контексті справедливо виступає як ключова фігура – талановитий творець наративів, вдумливий куратор унікального простору міжкультурної взаємодії, активний суб'єкт, що органічно поєднує сміливу художню інтенцію з високою дипломатичною чутливістю. Його творча діяльність формує не лише змістовне наповнення мистецького твору, а й сам спосіб присутності держави у широкому глобальному мистецькому полі, здатному ефективно говорити мовою універсальних людських цінностей – гідності, свободи, історичної пам'яті та взаємного порозуміння.

Перспективи подальших наукових досліджень у цьому важливому напрямі доцільно пов'язувати з глибшим аналізом різноманітних режисерських стратегій у різних видах сценічного та екранного мистецтва як важливих чинників культурного посередництва, з розширенням плідного міждисциплінарного підходу до вивчення складних функцій мистецького простору в контексті сучасної зовнішньої політики держави, а також із ретельним вивченням впливу українських мистецьких проєктів на динаміку зміни міжнародного символічного капіталу держави в складних умовах триваючої війни.

Література:

1. Grincheva N. The past and future of cultural diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*. 2024. Vol. 30, No 2. P. 172–191. DOI: <https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2183949>
2. Mariano R., Vårheim A. Libraries, museums and cultural centers in foreign policy and cultural diplomacy: a scoping review. *Journal of Documentation*. 2022. Vol. 78, No 3. P. 651–672. DOI: <https://doi.org/10.1108/JD-05-2021-0103>
3. Khasanah U., Naim S., Dyah W. Japanese Diplomatic Strategy in Using Traditional Culinary as An Instrument of Cultural Diplomacy in Indonesia. *Jurnal Kewarganegaraan*. 2023. Vol. 7, No 1. P. 1161–1167. URL: <https://journal.upy.ac.id/index.php/pkn/article/view/5225/3135>
4. Ocón D. Cultural diplomacy and co-operation in ASEAN: The role of arts and culture festivals. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2021. Vol. 17, No 2. P. 277–305. URL: https://brill.com/view/journals/hjd/17/2/article-p277_4.xml
5. Забіяка І. Культурна дипломатія: від самопізнання до самопрезентації. Про український досвід 2017–2020 років, окремі кейси і новітні інституції. 2021. URL: <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopiznannyadosamoprezentacziyi>
6. Єфімова А., Одрехівський В. Скульптурні проекти в публічному просторі Львова у 2022–2023 рр.: нові формати репрезентації в умовах війни. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. Вип. 48. С. 499–503. URL: <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/819/951>
7. Парубочий І., Ховпун О. Сценічне вбрання в культурній дипломатії: соціокультурологічний аспект. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2025. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327939>
8. Holliday A. *Intercultural communication: An advanced resource book for students*. London : Routledge, 2021. 312 p. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780367482480>
9. Narbona J., Bellido G. Colloquy with Professor Anne Gregory on the role of the Communications Director in the challenging current context. *Church, Communication and Culture*. 2025. Vol. 10, No 1. P. 152–166. DOI: <https://doi.org/10.1080/23753234.2025.2481243>
10. Lefley F., Janecek V. Board gender diversity: Why a critical mass of female directors may be ineffective. *Corporate Communications: An International Journal*. 2025. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ccij-01-2025-0014/full/html>

References:

1. Grincheva, N. (2024). The past and future of cultural diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*, 30(2), 172–191. <https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2183949>
2. Mariano, R., Varheim, A. (2022). Libraries, museums and cultural centers in foreign policy and cultural diplomacy: a scoping review. *Journal of Documentation*, 78(3), 651–672. <https://doi.org/10.1108/JD-05-2021-0103>
3. Khasanah, U., Naim, S., Dyah, W. (2023). Japanese diplomatic strategy in using traditional culinary as an instrument of cultural diplomacy in Indonesia. *Jurnal Kewarganegaraan*, 7(1), 1161–1167. <https://journal.upy.ac.id/index.php/pkn/article/view/5225/3135>
4. Ocon, D. (2021). Cultural diplomacy and co-operation in ASEAN: the role of arts and culture festivals. *The Hague Journal of Diplomacy*, 17(2), 277–305. https://brill.com/view/journals/hjd/17/2/article-p277_4.xml

5. Zabiaka, I. (2021). Kulturna dyplomatiia: vid samopiznannia do samoprezentatsii. Pro ukraïnskyi dosvid 2017–2020 rokiv, okremi keisy i novitni instytutysii [Cultural diplomacy: from self-knowledge to self-presentation. On the Ukrainian experience of 2017–2020, selected cases and new institutions]. <https://uaculture.org/texts/kulturna-dyplomatiya-vid-samopizna-nnyadosamoprezentacziyi> [in Ukrainian].

6. Yefimova, A., Odrekhiivskyi, V. (2024). Skulpturni proiekyt v publichnomu prostori Lvova u 2022–2023 rr.: novi formaty reprezentatsii v umovakh viiny [Sculptural projects in the public space of Lviv in 2022–2023: new formats of representation during wartime]. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku – Ukrainian Culture: Past, Present, Ways of Development*, (48), 499–503. <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/819/951> [in Ukrainian].

7. Parubochnyi, I., Khovpun, O. (2025). Stsenichne vbrannia v kulturnii dyplomatii: sotsiokulturolohichniy aspekt [Stage costume in cultural diplomacy: socio-cultural aspect]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Leadership*, (1). <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327939> [in Ukrainian].

8. Holliday, A. (2021). *Intercultural communication: an advanced resource book for students*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780367482480>

9. Narbona, J., Bellido, G. (2025). Colloquy with Professor Anne Gregory on the role of the Communications Director in the challenging current context. *Church, Communication and Culture*, 10(1), 152–166. <https://doi.org/10.1080/23753234.2025.2481243>

10. Lefley, F., Janecek, V. (2025). Board gender diversity: why a critical mass of female directors may be ineffective. *Corporate Communications: An International Journal*. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/ccij-01-2025-0014/full/html>